18-ter Jahrgang Nr. 124. Jüdische Pester Zeitung. Freitag, 29. Oktober 1886.

Redaction u. Administration
befinden sich:
BUDAPEST,
Hochstrasse Nr. 1.
Pränumerations-Preis:
Für Oesterreich-Ungarn
Ganzjährig 8 Gulden österr. W.
Halbjährig 4 Gulden österr. W.
Vierteljährig 2 Gulden österr. W.
Für's Ausland
Ganzjährig 9 Guld. — kr. ö. W.
Halbjährig 4 Guld. 50 kr. ö. W.
Vierteljähr. 2 Guld. 25 kr. ö. W.
Pränumerationen
werden jeden Tag entgegengenommen.
Annoncen werden nach aufliegendem Tarif berechnet.

יידישע פעסטער צייטונג

פאָליטישעס אָרגאַן. ערשיינט וואָכענטליך דרײַמאָל.

רעדאַקציאָן אונד אַדמינים־טראַציאָן בעפינדען זיך: בודאַפּעסט, האָכשטראַסע נומ׳ 1.
פּראַנומעראַציאָנס־פּרײַס:
מיט אַסטערײַך־אונגאַרן
גאַנציאָרײַק 8 גולדן אָסטר. וו.
האַלבײַאָרײַק 4 גולדן אָסטר. וו.
פיר־טעלײַאָרײַק 2 גולדן אָסטר. וו.
פאַרײַס אויסלאַנד
גאַנציאָרײַק 9 גולד. — קר. אָ. וו.
האַלבײַאָרײַק 4 גולד. 50 קר. אָ. וו.
פיר־טעלײַאָרײַק 2 גולד. 25 קר. אָ. וו.
פּראַנומעראַציאָנען
ווערען יעדען טאָג אָנגענומען.
אַנצײַגען ווערען נאָך אַן אויפגעלעגטן טאַריף בערעכנעט.

בודאַפּעסט, פרײַטאָג א דר״ה חשון, תרמ״ז. Erscheint wöchentlich dreimal. אכטצעהנטער יאהרגאנג נר. 124. 1886

דער אנפאנג דער אָקופּאַציאָן.

דיא ענטוועדרונג אונד דאס טראַוואַריכע איינטרעפען צווייער רוסישער קרייגסשיפען אין וואַרנא קאָנן אלס דער אנפאנג דער בעוועגונג בולגאַריאָנס דורך רוסישע טרופּפען אנגעזעהען ווערדען, אונד דען איס רוסלאנד קאָמענדירטן געגענשטילונגען פערזוכערונגען קאָנן מאַן נאָך אַלדעם, וואס רוסלאנד בײַ עטצט אין בולגאַריען פאָלגראַבט האט, ניכט פיל פערטרײַען ענטגעגענגען.

ווען ניכט דיא פאָלגשאַנדונג בעוועגונג בולגאַריאָנס דורך רוסלאנד מיט אינעם מאָלע ערפאָלגט, זא געשעהט דאס וועגען מיט רוקזיכט אויף אויראָפּאַ. אלס אין דעם וואַנשע בולגאַריען אַרגע בעזאָרגערע אונטאַטען צו בעהאַרראַרען, ווערד דאס ניכט געלינגען, דאנן ווערד רוסלאנד אויך פאַר דען איינגאַנגען, דיא מיט דער אָקופּאַציאָן פערבונדען זינד, ניכט צו־ריקקשרעקען.

דאס איז אויך איס דעם דאָפּפּערשפּיל ערזיכטליך, וועלכעס רוסלאנד טרײַבט. איס זאַ־פיא מעלדעט נאַמלך דיא „פאַל קאַרראַשפּאַנדענץ״ דיא רוסישע רעגערונג האט דען גראַסמאַכטען געגענאַבער דיא עגטוועדונג צווייער קרייגסשיפּפּ נאָך וואַרנא מיט דער נאָטהווענדיגען דעם שוץ, עגם דער דאַרטיגען רוסישען אונטערטהאַנען בע־גרינדעט. וואַרענד דיא דער בולגאַריאַשען רעגיערונג ערקראַרטען דאַס דורך דיע מאַס־רעגעל געגען דען צוזאַמענטרעטט דער גראַסען נאַציאָנאַלפּערזאַמלונג פּראָטעסטירט.

דיא נאַציאָנאַלפּערזאַמלונג איז פאַרגעסטערן ניכט צוזאַמענגעטרעטען, דאס בולגאַרישע אַמטסבלאַט קונדיגט דיא פּערטאַגונג דערזעלבען בײַ צום 31טען ד. מ. אָן. דיא ווירד אַלזאָ ערסט אויבערמאָרגען עראָפנעט. דאס דיעזע פערזאַמלונג רוסלאנד צו דיעבע ערפאָלגט, איז שיער אנזיגערמען, דענן איז צווייא טאָגע פריהער אדער שפּאַטער קאָמט עס רוסלאנד ניכט אָן. דיעזעס ווישט דיא פערטאַגונג איז צווייא מאָנאַטע.

דיא אין טרנאָוואַ איינגעטראָפּפענען דעפּוטירטען האָבען דאס בעריכט אינע פאַרבינדונג מיט דער רעגערונג סטאַמבולאָוו אין דער רעגערונג סטאַמבולאָוו אין בולגאַריאָן ניכט נאָר דאנן אויפגעהאַלטען, דיעזער שולדיגט דיא לאַגע בולגאַריאָנס אונד ערקלאַרטע, דאס דיא ווערדיגאַהל דעס פּרינצען אלעקסאַנדער פאָן באַטענבערג, אונד בולגאַריאָן ניכט נאָך לאַנגער אַרגע פּרינצען לײַדען זאָל — זאָנדערן — מיט דיא מאַראַנגע אינען רוסלאנד געגעהטען קאָנדידאַטען וואָלען.״

מאַן דערף אלזאָ, דאס דיא בולגאַרען זיך, ווען איך שרײַבען, ערגעצען, ענטשלאָסען האָבען, ערען גראַנאַטען אין דיא ווערגעגערע דעס פּרינצען אלעקסאַנדער אויפגעגעבען. טראָצדעם שרײַטעט רוסלאנד צור בעוועגונג בולגאַריאָנס, ווייל עס עגטען ניכטס אנדערעס, אלס דיא הערשאַפט איבער דיעזעס לאַנד ווידער, אין דער רעגערונג אַנגעהאַלטען ווערדען.

דער אנפאנג דער אָקופּאַציאָן, דאס הייסט דיא בולגאַרישע קרייגסשיפּפּ אין וואַרנא קאָנן אלס דער אנפאנג דער בעוועגונג בולגאַריאָנס דורך רוסישע טרופּפען אנגעזעהען ווערדען, אונד דען איס רוסלאנד קאָמענדירטן געגענשטילונגען פערזוכערונגען קאָנן מאַן נאָך אַלדעם, וואס רוסלאנד בײַ עטצט אין בולגאַריען פאָלגראַבט האט, ניכט פיל פערטרײַען ענטגעגענגען.

ווען ניכט דיא פאָלגשאַנדונג בעוועגונג בולגאַריאָנס דורך רוסלאנד מיט אינעם מאָלע ערפאָלגט, זא געשעהט דאס וועגען מיט רוקזיכט אויף אויראָפּאַ. אלס אין דעם וואַנשע בולגאַריען אַרגע בעזאָרגערע אונטאַטען צו בעהאַרראַרען, ווערד דאס ניכט געלינגען, דאנן ווערד רוסלאנד אויך פאַר דען איינגאַנגען, דיא מיט דער אָקופּאַציאָן פערבונדען זינד, ניכט צו־ריקקשרעקען.

דאס איז אויך איס דעם דאָפּפּערשפּיל ערזיכטליך, וועלכעס רוסלאנד טרײַבט. איס זאַפּיא מעלדעט נאַמלך דיא „פאַל קאַרראַשפּאַנדענץ״ דיא רוסישע רעגערונג האט דען גראַסמאַכטען געגענאַבער דיא עגטוועדונג צווייער קרייגסשיפּפּ נאָך וואַרנא מיט דער נאָטהווענדיגען דעם שוץ, עגם דער דאַרטיגען רוסישען אונטערטהאַנען בע־גרינדעט. וואַרענד דיא דער בולגאַריאַשען רעגיערונג ערקראַרטען דאַס דורך דיע מאַס־רעגעל געגען דען צוזאַמענטרעטט דער גראַסען נאַציאָנאַלפּערזאַמלונג פּראָטעסטירט.

דיא נאַציאָנאַלפּערזאַמלונג איז פאַרגעסטערן ניכט צוזאַמענגעטרעטען, דאס בולגאַרישע אַמטסבלאַט קונדיגט דיא פּערטאַגונג דערזעלבען בײַ צום 31טען ד. מ. אָן. דיא ווירד אַלזאָ ערסט אויבערמאָרגען עראָפנעט. דאס דיעזע פערזאַמלונג רוסלאנד צו דיעבע ערפאָלגט, איז שיער אנזיגערמען, דענן איז צווייא טאָגע פריהער אדער שפּאַטער קאָמט עס רוסלאנד ניכט אָן. דיעזעס ווישט דיא פערטאַגונג איז צווייא מאָנאַטע.

דיא אין טרנאָוואַ איינגעטראָפּפענען דעפּוטירטען האָבען דאס בעריכט אינע פאַרבינדונג מיט דער רעגערונג סטאַמבולאָוו אין בולגאַריאָן ניכט נאָר דאנן אויפגעהאַלטען, דיעזער שולדיגט דיא לאַגע בולגאַריאָנס אונד ערקלאַרטע, דאס דיא ווערדיגאַהל דעס פּרינצען אלעקסאַנדער פאָן באַטענבערג, אונד בולגאַריאָן ניכט נאָך לאַנגער אַרגע פּרינצען לײַדען זאָל — זאָנדערן — מיט דיא מאַראַנגע אינען רוסלאנד געגעהטען קאָנדידאַטען וואָלען.״

מאַן דערף אלזאָ, דאס דיא בולגאַרען זיך, ווען איך שרײַבען, ערגעצען, ענטשלאָסען האָבען, ערען גראַנאַטען אין דיא ווערגעגערע דעס פּרינצען אלעקסאַנדער אויפגעגעבען. טראָצדעם שרײַטעט רוסלאנד צור בעוועגונג בולגאַריאָנס, ווייל עס עגטען ניכטס אנדערעס, אלס דיא הערשאַפט איבער דיעזעס לאַנד ווידער, אין דער רעגערונג אַנגעהאַלטען ווערדען.

דער אנפאנג דער אָקופּאַציאָן, דאס הייסט דיא בולגאַרישע קרייגסשיפּפּ אין וואַרנא קאָנן אלס דער אנפאנג דער בעוועגונג בולגאַריאָנס דורך רוסישע טרופּפען אנגעזעהען ווערדען, אונד דען איס רוסלאנד קאָמענדירטן געגענשטילונגען פערזוכערונגען קאָנן מאַן נאָך אַלדעם, וואס רוסלאנד בײַ עטצט אין בולגאַריען פאָלגראַבט האט, ניכט פיל פערטרײַען ענטגעגענגען.

ווען ניכט דיא פאָלגשאַנדונג בעוועגונג בולגאַריאָנס דורך רוסלאנד מיט אינעם מאָלע ערפאָלגט, זא געשעהט דאס וועגען מיט רוקזיכט אויף אויראָפּאַ. אלס אין דעם וואַנשע בולגאַריען אַרגע בעזאָרגערע אונטאַטען צו בעהאַרראַרען, ווערד דאס ניכט געלינגען, דאנן ווערד רוסלאנד אויך פאַר דען איינגאַנגען, דיא מיט דער אָקופּאַציאָן פערבונדען זינד, ניכט צו־ריקקשרעקען.

דאס איז אויך איס דעם דאָפּפּערשפּיל ערזיכטליך, וועלכעס רוסלאנד טרײַבט. איס זאַפּיא מעלדעט נאַמלך דיא „פאַל קאַרראַשפּאַנדענץ״ דיא רוסישע רעגערונג האט דען גראַסמאַכטען געגענאַבער דיא עגטוועדונג צווייער קרייגסשיפּפּ נאָך וואַרנא מיט דער נאָטהווענדיגען דעם שוץ, עגם דער דאַרטיגען רוסישען אונטערטהאַנען בע־גרינדעט. וואַרענד דיא דער בולגאַריאַשען רעגיערונג ערקראַרטען דאַס דורך דיע מאַס־רעגעל געגען דען צוזאַמענטרעטט דער גראַסען נאַציאָנאַלפּערזאַמלונג פּראָטעסטירט.

דיא נאַציאָנאַלפּערזאַמלונג איז פאַרגעסטערן ניכט צוזאַמענגעטרעטען, דאס בולגאַרישע אַמטסבלאַט קונדיגט דיא פּערטאַגונג דערזעלבען בײַ צום 31טען ד. מ. אָן. דיא ווירד אַלזאָ ערסט אויבערמאָרגען עראָפנעט. דאס דיעזע פערזאַמלונג רוסלאנד צו דיעבע ערפאָלגט, איז שיער אנזיגערמען, דענן איז צווייא טאָגע פריהער אדער שפּאַטער קאָמט עס רוסלאנד ניכט אָן. דיעזעס ווישט דיא פערטאַגונג איז צווייא מאָנאַטע.

דיא אין טרנאָוואַ איינגעטראָפּפענען דעפּוטירטען האָבען דאס בעריכט אינע פאַרבינדונג מיט דער רעגערונג סטאַמבולאָוו אין בולגאַריאָן ניכט נאָר דאנן אויפגעהאַלטען, דיעזער שולדיגט דיא לאַגע בולגאַריאָנס אונד ערקלאַרטע, דאס דיא ווערדיגאַהל דעס פּרינצען אלעקסאַנדער פאָן באַטענבערג, אונד בולגאַריאָן ניכט נאָך לאַנגער אַרגע פּרינצען לײַדען זאָל — זאָנדערן — מיט דיא מאַראַנגע אינען רוסלאנד געגעהטען קאָנדידאַטען וואָלען.״

מאַן דערף אלזאָ, דאס דיא בולגאַרען זיך, ווען איך שרײַבען, ערגעצען, ענטשלאָסען האָבען, ערען גראַנאַטען אין דיא ווערגעגערע דעס פּרינצען אלעקסאַנדער אויפגעגעבען. טראָצדעם שרײַטעט רוסלאנד צור בעוועגונג בולגאַריאָנס, ווייל עס עגטען ניכטס אנדערעס, אלס דיא הערשאַפט איבער דיעזעס לאַנד ווידער, אין דער רעגערונג אַנגעהאַלטען ווערדען.

איינע פערטהיידיגונגסרעדע

אלס אנקלאגע געגען וויקטאָר אישטאַצי.

איין אין פּעלען בעציעהונגען אינטערעסאַנטער פּראָצעסס פאַנד געסטערן פאַר דעם הייפּשטאַר־משען געשוואָרענגעריכט זיינען אבשלוסס. דער שטאַטסאַנוואַלט עדהאַב געגען דען זשורנאַליסטען מאַרק סינגי דיא אנקלאגע, דאס דיעזער אין זיינער אים מאַרץ דיעזעס יאהרעס געגרינדעטען „אבענשרײַס, „דאס בוך דער ביכער״. צום דאַסס געגען דיא קאָנפעססאָנען אויפרעצט דיא אינדיבידוען דעס אינגעטוומס געפאַהרדעט.

אין דער טהאַט פינדען זיך אין דער גענאַנטען „אבענשרײַס שטעלדען, דיא זיך ניכט גערעדט מיט געשעכקען אונד דיא רעליגיאָן אויסדרי, „דיא שיידיאָנ״, דיא צווישען מענש אונד מענש, פאָלגלאַנד אונד פאָלגלאַנד — זא הייסט עס אין דיעזער שרײַבען — בילדען אינצ אונד אלליין דיא רעליגיאָנען. דאס קרישענטהום דאס אים גאַמען דער רעליגיאָן מוללאָנען פאָן מענשען, (ווען מאַראַמע דאנער אונד הייזען) הונגשלאַגטעס, דיא מאַהאַ מעראַנער דאַבען עגגאַפאַלדס אים גאַמען אידער רעליגיאָן גאַנגע שטאַטען הונגעמאָרדעט אונד פערוויסטעט. דיא קרישטליכען סעקטען אונטער זיך (קאַטהאָליקען, פּראָטעסטאַנטען, גריעכיש־קאַטהאָלישע, גריעכיש אָרטהאָדאָקסע עטצ.) דאַבען וויא דיאַנען גענען אינאַנדער געשיטהעט אים גאַמען דער רעליגיאָן. דיא רעליגיאָנען מאַכען דיא ווערלד אונגלוקליך, דיא גישטליכען פערדערבען דאס גלוק דער מענשהיט אונד פערוויאַנדעלן דיא ווערלד. דיא אין פאַראַיזיז זיין קאָנגעס, אין אינע וואַהרע האַלליי.״

אבער איך דיא איינגעטוומספערדאַלטיגסטע וויל „דאס בוך דער ביכער״ גרינדליך אנדעוטען, קען מענש זאָל מערר בעזוטצען, אלס וויא פיל פערדרענגט דיא גלויבהיט אונטער דען מענשען ווידר נוך דאנן הערגעשטעלט ווערדען. ווען דיא גלויבהיט דעס בעזוטצעס פאַרהאַנדען זיין ווידר דער שטאַאט זאָל אללען בעזוטצען אין האַנדען גערהען, אונד דער שטאַאט זאָל ערען אונד אַלען דאס צוקאָמען לאַסען, וואס אינגעטבעלליגען איז, דיא בוך דער ביכער אללען אלליין פיר דען

דענען דעס סלטאַנס, אויף דיא עס רוסלאנד ווידער הער אבגעזעהען האט, נאָחער צו זיין.

דא דיא ענטזעגדונג רוסישער קרייגסשיפּפּ נאָך וואַרנא אין זאַפּיא גראַססע אויפרעגונג אינטער דער בעפאָלקערונג הערפאָרגערופען האט, ווארדע איבער דיא בולגאַריאַשע הויפּטשטאַדט דער בעלאַגערונגסצוסטאַנד פערהאַנגט.

דער טאַממאַנדאַנט פאָן לאָס־פאַלאַנקא וואַרדע פערהאַפטעט אונד אנגעקלאַגט, אינע פערשוואָרונג בעגינסטיגט צו האַבען, אים מיט הילפּ דעס מילי־טאַרס דיא בולגאַרישען רעגע־טען אונד מינסטער אויף אויהאַלטען דער ווזזע נאָך טירנאָוואַ צו פערגרייפען אונד נאָך רעגי דען רוסישען בעהאַרדען אויסצו־ליפערן.

איינע פערטהיידיגונגסרעדע

אלס אנקלאגע געגען וויקטאָר אישטאַצי.

איין אין פּעלען בעציעהונגען אינטערעסאַנטער פּראָצעסס פאַנד געסטערן פאַר דעם הייפּשטאַר־משען געשוואָרענגעריכט זיינען אבשלוסס. דער שטאַאטסאַנוואַלט עדהאַב געגען דען זשורנאַליס־טען מאַרק סינגי דיא אנקלאגע, דאס דיעזער אין זיינער אים מאַרץ דיעזעס יאהרעס געגרינדעטען „אבענשרײַס, „דאס בוך דער ביכער״. צום דאַסס געגען דיא קאָנפעססאָנען אויפרעצט דיא אינדיבידוען דעס אינגעטוומס געפאַהרדעט.

אין דער טהאַט פינדען זיך אין דער גענאַנ־טען „אבענשרײַס שטעלדען, דיא זיך ניכט גערעדט מיט געשעכקען אונד דיא רעליגיאָן אויסדרי, „דיא שיידיאָנ״, דיא צווישען מענש אונד מענש, פאָלגלאַנד אונד פאָלגלאַנד — זא הייסט עס אין דיעזער שרײַבען — בילדען אינצ אונד אלליין דיא רעליגיאָנען. דאס קרישענטהום דאס אים גאַמען דער רעליגיאָן מוללאָנען פאָן מענשען, (ווען מאַראַמע דאנער אונד הייזען) הונגשלאַגטעס, דיא מאַהאַ מעראַנער דאַבען עגגאַפאַלדס אים גאַמען אידער רעליגיאָן גאַנגע שטאַאטען הונגעמאָרדעט אונד פערוויסטעט. דיא קרישטליכען סעקטען אונטער זיך (קאַטהאָליקען, פּראָטעסטאַנטען, גריעכיש־קאַטהאָלישע, גריעכיש אָרטהאָדאָקסע עטצ.) דאַבען וויא דיאַנען גענען אינאַנדער געשיטהעט אים גאַמען דער רעליגיאָן. דיא רעליגיאָנען מאַכען דיא ווערלד אונגלוקליך, דיא גישטליכען פערדערבען דאס גלוק דער מענשהיט אונד פערוויאַנדעלן דיא ווערלד. דיא אין פאַראַיזיז זיין קאָנגעס, אין אינע וואַהרע האַלליי.״

אבער איך דיא איינגעטוומספערדאַלטיגסטע וויל „דאס בוך דער ביכער״ גרינדליך אנדעוטען, קען מענש זאָל מערר בעזוטצען, אלס וויא פיל פערדרענגט דיא גלויבהיט אונטער דען מענשען ווידר נוך דאנן הערגעשטעלט ווערדען. ווען דיא גלויבהיט דעס בעזוטצעס פאַרהאַנדען זיין ווידר דער שטאַאט זאָל אללען בעזוטצען אין האַנדען גערהען, אונד דער שטאַאט זאָל ערען אונד אַלען דאס צוקאָמען לאַסען, וואס אינגעטבעלליגען איז, דיא בוך דער ביכער אללען אלליין פיר דען

שטאַאט. אלס פיר דאס געמיינזאַמע גראַסע אַמטס־ליינהייז אַרבייטען. וואס אבער דיא רעליגיאָן בע־טרייפט, זאָללען אללע מענשען אינע רעליגיאָן אנגעהטען. דערען גרונדגעדאַנקע דאס פאַרהאַנ־דענדיגען אינער וואַלטענדען אללמאַכטיגען גאָטט־הייט זיין מאַנע.

דער שטאַאטסאַנוואַלט ערבייקט איז דיעזען לעדרען אינע אויפרייטונג געגען דיא קאָנפעסס־אָנען, וויא געגען דיא בעשטעהענדען געזעטצע אונד שטעללטע דען פערפאַסער פאַר דאס הייליגע גע־שוואָרענגעריכט.

אינזער פרייונד אונד גלייבענסגענאָסס הערר דר. שאַמאַ ווישאַנטאַ, דער שאָן הייטע, טראָטץ זיינער 28 יאהרען, צו דען גענוסטעטען פערטהיידיגערן דער הייפּשטאַדט געהאָרט, אונד דען דער אנגעקלאגטע מיט זיינער פערטהיידיגונג בעטרייטע. ערגרייפט דא דיא געלעגענהייט, אים אינ־ערע יסטען בײַ אירער אנטיסעמיטישען זייט זא עטצט דערעם צו פאַסטען.

„אך בין געוויס קיין פרייונד דעס הערען אב־געאָרדנעטען אישטאַצי — זאגטע וויישאַנטאַ אונטער אנדערעם — אבער דאס אייגע טיס אך אנערקענגען, דאס זייגע צייטשרייפט דיא „12 ראַפּ־ראַטי״ אינען וויט גראַסערען לעזעקרייז האט, וויט גראַסערע וויירקונג הערפאָרריפט אלס דאס ביזהער פאָן נעמאַנדעם געגאַנגטע „בוך דער ביכער״ דעם אנגעקלאגטען, אינד דאך פאַללט עס דעם שטאַאטסאַנוואַלט ניכט אין, גענען דיא „12 ראַ־פּראַטי״ דיא אנקלאגע וועגען אויפרייטונג געגען אינע קאָנפעסס־אָנען צו ערהעבען! דער מיינע הער־רען געשוואָרענען לייגטע אין גאַנצער אַהרגאַנ־דיעזער צייטשרייפט. גרייפען דיא הערייס וועלכעס הייפּט אוהנען עבען אין דיא האַנדע קאָמטע, שלאַ־גען דיא אויף דיא ערסטע בעסטע זייטע אונד דיא ווערדען געוויס 10 מאַל מערר שטאָפּ צו אינער אנקלאגע וועגען אויפרייטונג געגען אינע קאָנפעס־סאָן פינדען אלס אין דען האַרמלאָזען קלייגלוען מיינעס מלעגען. דערר אישטאַר דעטצע פרייליגר געגען אינינע קאָנפעסס־אָנען דיא איזט — קיינע קרישטליכע, אבער מיינעס ווייסענס ענט־האַרט אינער שטראַפגעזעטצבוך קיינען פאַרגעגע־פען געגען דען, דער געגען אללע רעליגיאָנען אויפ־רייצט, זאגדערן געגען דען, דער „אינע קאָנפעס־סאָן געגען דיא אנדערע הייטע״. וויען הייטע דען אינגעשלאָגען מיין קלייגע? ער הייטע געגען דאס קרישטענטהום, אבער ווען עטשיא דיא מאַהאַ־מעראַנער דיא ווידען? דיא הייטען? דאס איזט ניכט ריכטיג, ער איזט אויך מיט דעזען קאָנפעסס־אָנ־גען ניכט אויפרייטען, ווער אבער געגען דיא גאַנצע מענשהייט הייטע, דער מאַן דאך ניכט אלס געפאַהרלך בעטראַכטעט ווערדען. דיא ווידען־טיגע, דיא ערעמענטע ווערדען זיך אס ערע ווירד דאס „בוך דער ביכער״ ניכט אויפרייטען דאַסען.״

אינערגעמעגד אויף דאס מעגיטיס דער „אבע־ערבסטעגרעגאַלדע דער פערטהיידיגער דיא פאָל־גענדע אנערדאַטע:

פאַר איינגער צייט איזט דער אין געוויעזע־גער דאבענגער אויפגעשטאַנען, דער פאָן דער ווידר־שען רעליגיאָן זא בייליפּפּ „אבשאַפּפּע, פאָן דען אסטערן ווילל ער בלאַס פ טאַגע, פאָן דען גבעטען אינען פערשטען טהיל עטצ. טראָטץ דעם אויזיר־לעגען אן דען דייזען דער הייזיגען ווידגעגאַפּפּ

אדאלף ראָטה

הערענ, אונד קנאבענקליידער-לאגער
בודאפעסט, האנגשאססע, האלסקאפעלנע.
עמפפעהלט זיך וויאהלאפאהרטעס לאגער אן
זאמטע- אונד הערבסטאנצוגען
זא אייך האוזן, גיללעטס, אובערצוגהעמדען, וויגשטע,
פאללעשאסס, האייראהס, מעקסיקאנער, שאפקס.
אונד הייזע פעלצע, זא ווי א מ ג א ב ע נ ק ל י י ד ע ר
(כלי חשש שעטזן), נאך גיעסטער פאהאן צו דען
בילליגסטען פרייזען.

בעשטעללונגען נאך מאאס ווערדען בינגען 24 שעה
דען מיט אויסנאהמע שבת אונד יו"ט אנגעפערטיגט.

פראמאיריס מיט גייז נאלד אונד ווכבעזינגען מעדאיללען

וויא? וויא? וויא?

בעקאמטט מאן דיא בעסטע אונד בילליגסטע

וועקקער אוהר

פראקטיש איינגעריכטעט צום אנהאנגען אדער איך
צום שטעללען אם טיש?
נור ביי א

IGNAZ WEISS, Uhrmacher & Fabrikant
Wien, II. Bez. Tempelgasse Nr. 6.

דערזעלבע ערצייגט אויס אייגענס גיללעטשאלל ווקר,
קריאהדען דיא אנקלענגאנג האנדען, האתער אין עדער
לאנג גאהען, דיא אויסשאפענג אויס האכסט עלעגאנט דער פייז אויך וויזע פעראקקונג אין האלצ-
גאנג, דער פרייז אויך וויזע פעראקקונג אין האלצ-
קיסטע נור פל. 4.50 זאמט פיר גולדען אנטעיר דיינ-
צעג, האתער מאן אינע זאלבע אויך זאיאל אויס צוגע-
טער. בויאה אלס אייך אין דער קוכע פעריינדען
מאגן, פיר דען אראנגלוכען גאנג אונד דויערהאפטיג-
קייט דעם וועקקערס וויזע 8 מאנאטע גאראנטירט. פערזענ-
דונג נור גיגען אפטנאכנאהמע, בעשטעללונג פל. 5 באאר אויס אראהרען אינזענדעד, האבען דייזע
וויישען שפעטען צו אגען דא דיא פיזעריינג גאנזען
ד ר א ג ק א געשעהט.

פראמאיריס מיט גייז נאלד אונד ווכבעזינגען מעדאיללען.

Zur Herbstsaison.

TEPPICHE,

Vorhänge.

BETTDECKEN
und

Möbelstoffe

bester Qualität, empfehlen in reicher Auswahl, zu billigsten Preisen JOSEF KUNZ & COMP.,
Budapest, V. Deák-Platz.

וועגען מאסענדעמאלירונגען

עכענגעדענגע 1. אונד 11. שטאקק האתער הייזער
פערקויפט איך

שטוויענד בילליג

בוימאטעריאל, האכשטהאלטיג, דיפפעל-
בוימע, בדעטטער, האמטען, מעהרעדע הונ-
דערט האפפלטען אז. אויסאנאט פענסטער מיט אז
אהנע שפאלטען, מעהרעדע הונדערט צימעד-
קוכען- שפיז, מאפעטען אונד סאלאנ-
שהיזען, אין אונד אויסאנדריג גוויאהב-
שהיזען, גאנג אונד פענסטער-גיטטער,
בויגגען פעלדהייזער, פלאטטען, טראגע אונד
איכנרהויס אללע אים בייאהנע איינשלאגענדע
אישקעל.

Näheres in meiner Bautischlerei und Baumaterialien Hauptniederlage

J. SOMMER,
Budapest, VI., Waltznerstrasse 51.

לאנדווירטהשאפטס-

מאשינען

דאמפף- אונד גאפפלדרעשנאר-
בלטערן, רייטער — טרייבס —
האקסלער — קומוטשרעבלער
— שראטמאשינען, מיהלען
פפלוגע, וויינפרעסען, גראה-
אונד געטרייידעמאלמאשינען זאוויא אללע
גאטטונגען רעקוויזיטען פיר דיא לאנד-
ווירטהשאפט.

פייערפעסטע מאסען אין בילליג-
סטער אונד בעסטער קוואלטאט ביי א

Emil Müller,
Budapest, V., Waitznerringstrasse 76.

ביי א פיעלען אויסשטעללונגען מיט האכסטען
פרייזען אויסגעצייכנעט.

פראמאיריס ווייזן — פראמאיריס ווייזן 185

אוויזיר
דאמען

אאך אויסשטעללונג — הונגסאויסשטעללונ-
גאסס ווכבער מעדאיללע.

פראמאיריס לאנ-
דעסאויסשטעללונג
בודאפעסט 1885
גאסס אויסשטעל-
הונגסמעדאיליע פיר
הונגסווכבע אדמיר.

ווילהעלם ריטשאנ

שפעציאליסט פיר
דאמען, שייטל
אונד פערוקען,
עמפפעהלט זיך
דייבע אויסוואהל
פערטיגער שייטל
אאן 3 פל. אויפי.
האלב פערוקען מיט
רוקקוואהרטיגעס האאר אונד פיי-פיי אאן
56 פל. אויפי. גאנצע פערוקען מיט פיי-פיי
אאן 12 פל. אויפי אויס. גיטט האגיזיגי
רעגרס ווירד אהנע וויישרעס אומגעטייש
אלטע שייטל ווערדען נעאפרבט אונד נייע
מהיליג הינגעזעטצט פיר שייטל 2 פל
פראיינצאיטאנג ווערדען פאאסס
אונד פאליד פפפלטטאיריס.

פרייזקראנט פראנכא איינגעזעטצט.

WILHELM RISCHANEK,
Haarhändler, Budapest, Königsgasse Nr. 36.

HORN ALBERT

Budapest, VII., Kerepeseherstasse Nr. 6.
Gofgewölbe Nr. 26.

עמפפעהלט זיך וואהל אסאריטעס לאגער
אאן:
קונגל-אפפאראטען צור ערצייגונג אאן

סאָדאוואססער:

סאדאוואססער-אפפאראטען קומט צו אייער קיפפעראראט
אובערפלאכען, צור זעלבסטערצייגונג אאן סאדאוואס-
סער, שאמפאנער, מיסטיגערד נעטראנקע אונד מינע-
ראלוואססער.

מיטאנס מיט קריסטאללפלא-
שען וויסס אונד פארביגע, ענ-
לוך אללעד ארט בעשטאנד-
טהייל פיר סאדאוואססער-
אפפאראט אונד מיטאנס צו
רען בילליגסטען פאבריקס
פרייזען.

פרייזקאטאלאג ווערדען גראטיס אונד פראנקא
צוגעזענדעט.— בעשטעללונגען ווערדען פראמפט אויס-
געפיהרט אונד אייך פעללאנגען געגען נאכנאהמע
פערזענדעט.

שבת ווי"ט געשפערט

נאססע, קאלטע שאדעט גיכט!

נור 1.85 פל.

פיר הערען! — פיר דאמען!

זונד מיינע דונסנעוענבען, איבערארמס קליידונג
מאסענדען „ביהנער יאקקען"
פיר הערבסט אונד ווינטער, פיר הערען, דאמען, קנא-
בען אונד מאדכען, אללעס צו דעם גלייכען פרייז אאן
נור פל. 1.85 פיר שטיק.

דיעזע בעריהמטען „ביהנער-יאקקען" זינד פיר אללע
מעגליכען דאס נאשהווערדיגסטע קליידונגסשטיקק אין
גרוא, בראון, מעליר, דאס, בארדאה, בלוא אונד
שווארצער פארבע פארראטהיג — ווער איינע זאלכע
יאקקע האט, איזט גיגען קאלטע אם בעסטען געשיצט
דענן דיעזע שטיגען זיך אן יעדע קאראפפאס אן, ער-
הארטען גלייכמאסיגע מאעפיציאיטאט אונד זינד אאן
אינשאטצבארעס ווערטהיג—איטסר דער אבגענאנגעע
נאטטונגען א 1.85 פל. זינד פיר דאמען נאך צווייא פרייז
נעיע מאדראטען:

אין פיינער צעפיר-וואללע נור 2.85 פל.
צעפיר-וואללע פיר דאמען נור —.4 פל.

אלס מאס גענגט דיא בעצייכנונג, אב דיא יאקקע
פיר גראסס, מיטטלערע אדער קליינע שאטטר גע-
דיגטט ווירד.

פערנער זינד אם לאגער:

1200 שטיקק ווארמע ווינטער-מעדינאיזאלל-
ליבבער אין פערשיעדענען פארבען, פיר הערען אונד
דאמען אונגעגעבעהליך, I. קוואליטאט 1.40 פל., II.
קוואליטאט 1.20 פיר שטיקק.

1300 שטיקק ווארמע ווינטער-מעדינא-וואללע-
דאמען אין פערשיעדענען פארבען, פיר הערען אונד
דאמען אונגעגעבעהליך, I. קוואל. 1.40 פל. II. קוואל.
1.20 פל. פיר שטיקק.

1000 פאאר דוקקע ווארמע ווינטערשטרומפפע
פיר 3 פאאר נור 1.90 פל.

1250 פאאר דוקקע ווארמע ווינטעריאקקען פיר
3 פאאר נור 1.40 פל.

900 שטיקק דאמען-אונטערראקקע מיט יאקק, דיכט
אונד ווארם ווי א פעלץ, מיט פראנסאללען 3—5 ייטהיג
פארבען פארראטען אונד פראנצאיזישע בעמאסן,
פרייזע 5 פל. יעדעס נור 1.70 פל. פיר שטיקק.

אללען אינגעזע פערקויפס אונד פרייגיגינגס-
שטעללע גענגען פאסענאכנאהמע נור בייס

WAARENHAUS „ZUR MONARCHIE„,
Wien, III., Hintere Zollamtsstrasse 9.

שבת ווי"ט געשפערט

ווינטער פיר רעגאליען-פאכטער.

הום, שלייאיטיג, טרעבער, לעקאדע אונד עסס-
ערצייגע מאן אהנע אפפאראט בילליגסט מיט דען עסס-
צען אונד אטטעריישען אללען אאן

ארנאלד וואטטעריך

בודאפעסט, טאבאק-גאסס, גענגנאכער דעם איזר, טעמפעל.

אנפערדע פערגער: הויזענבלאזע, וויינבאקעס, גלי-
צערן, עגטזיריגנספולווער, מעשער גגגען אללע
ווייגגראהאכהייטען עגס, פערגער: הימבעריאאפ אונד
עיטראגגזאפ פיר גאזעע-פיללונג. דאגן: טגגע,
גלאגגווייסס, וואשבלייפארבע, פארבאדיריג אונד
פארבאללאלל. פרייזקאטאג אונד מאן יסולא
ציאגסבריעד אין אללען שפראכען גראטיס.

צאהנע

אונד געבייסס ווערדען נאך דער בעסטען אמעריי-
קאנישען מעטהאדע פערפעטיגט, פרייזע בילליגסט.
אויך אויף ראטע.

J. BARNA, Budapest, Waitznergasse 24.

אַנשטרענגונג אים אויסראַנדע נישטאַרך.“ נאָך דיזער אויסרעדונג צו שרייען, איז עס דאָך טשאַרטשלל ניכט געלונגען. אין אייראָפּאַ איינגעפערבונדעטען פיר ענגלאַנד צו פירען.

* (גייסטליכע אַלס מאָרדער.) דער קאַטהאָלישע פּריעסטער גאַלעאַטע, דער דען בישאָף פון מאַדריד ערמאָרדעט האָט, וואָרום דער צום טאָדע פערורטהיילט, ער ברענגט דיא נאַכטע אין דיזער צעללע שלאָפן צו אונד שלאָגט אין האַסטיגער אויפרעגונג אים זיך דיא הערנער, ער מיט האַנדעלט יעדען, דער אין דיזע צעללע טרעטט. „ברענגט מיך שאָן צום גאַלגען — שרייט ער — דאַמיט איך דער באַנקדער ערהרע שטערבע, אונד מיר דיא פּאַרטען דעם הימעלס גנאַדענעט ווערדען!“ — אין מעליאַנע (סלאַוואָנען) האָט אַם 30-טען סעפּטעמבער ד. י. דער גרעסיס-אַרענגלישע פּאַרטער אויף בוזיאַ מאָוויטש זיינען דיזער ראַדעטיטש ערמאָרדעט. דיזער אָקקערטעט בים פּאַרטער, אונד אַרם שאָן לאַנגסט מישטאַנד וויא, עלליבסטע זיך דער דיזער, דען פּאַרטער דאַראַן צו ערגאַנזערן, דאַסס עס פיר אירן, וויא פיר דיא צוגטהערע צייט וואָרע, אין דיזענע איסצרוהען. דער פּאַרטער פערזעטצט אירם מערדערע שראַגע מיט אינער האַקקע אונד פיערטע דאַנן נעגען אירן אירן אינדערשיסס אב. פּאַרטער בזומאַוויטש וואַלטעט זיך אים דיע אובער דיזע טהאַט פערגיפּטען. וויא דאַן ער יעדאָך פערהערעט וואָרדע בעמערקט מיסס ווערדען. דאַס דיא טאַכטער דעם פּאַרטערס דענזערבען פאַס פאַרזאַטצרך בעשלאַסענען מאָרדע אבהאַלטען וואָלטע אונד פאַן אירדעם פאַטער דעם־אַרם אַמטעריליך געפּעגעלט וואָרדע.

* (דיא אייראָפּאַישען פאַרשונגען.) דיא יינגסטען ערגעבנישסע דער צאַהלונג אובער אייראָפּאַישע פאַלכסשולען זינד אייסערסט אינטערעסאַנט. אַם סעמעסטער דיי־דאַנגאַרן האָט בייא 37 מיללאָנען אייניאָהנערן 49,000 שולען מיט 3 מיללאָנען שולערן. דיא שול־שטייער בעטראַגט פיר יעדע פערזאָן 48 קר. דיי שראַנד בעוויטצט בייא אייניגע בעפאַלקערונג פאַן 42 מיללאָנען 60,000 שולען מיט 6 מיללאָנען שולערן. דיא שולשטייער בעטראַגט פיר פערזאָן 1 פל. 48 קר. פראַנקרייך האָט בייא 37 מיללאָנען אייניאָהנערן 71,000 שולען מיט 5 מיללאָנען שולערן. שולשטייער 74 קר. ענגלאַנד: 34 מיללאָנען אייניאָהנער, 58,000 שולען מיט 3 מיללאָנען שולערן. דאָרט בעטראַגט דיא שולשטייער 93 קר. שפּאַניען: 17 מיללאָנען אייניאָהנער, 29,000 שולען (אַפּשעל וויא אַסטעראַיך) דייך אינגאַרן, מיט 3 מיללאָנען שולערן. דיא שטייער בעטראַגט 70 קר. פיר יעדען אייניאָהנער. אין אַטאַלען זינד בייא 28 מיללאָנען אייניאָהנערן 47,000 שולען מיט 2 מיללאָנען שולערן. שולשטייער 42 קר. פיר יעדען אייניאָהנער. רוסלאַנד, בייא 74 מיללאָנען אייניאָהנער זינד נור 22,600 שולען מיט יע 36 שולערן פאַרהאַנדען. דיא שולשטייער בעטראַגט 14 קר. פיר יעדען אייניאָהנער.

* (דער אייפגעגעסהאַלטענע רוסלאַנד) איזט אייסוואַרטיגען יודען נור דאַנן, אינד צוואַר בלאָס פיר קורצע צייט געשטאַטטעט. ווענן דיא העצע דיא אובעראַיגנישטיממונגדע עלוטבאַדען פאַן דען רוסשען מינסטעריום דעם אייסערן, דעם אינגערן אונד דער פינאַנצען האַבען אייסערדעם אייך זיך אייסוויזען קאָנגען. דאַסס דיא גראַפאַנדערער דיען, אַן לייטעט דיא גייסטע עגששיידונג דעם רוסשען מינסטעריאַלטהעס, וועלבע דער בוכאַוויגאַער האַנדערסקאַממער מיטגעטהיילט וואָרדען. דיעזע האָט זיך נאַמלוך — וויא ווייט דיענערייש מעדרעטצע — אובער דיא ערשיוערונג דעם פערקעהרטעס צוישען דער בוקאָווינא אונד רוס לאַנד בעקראַגט.

* (רוטטער פאַן שאַנגערער.) דיעזער בעריכטטע אישטאַט אַסטעריכס. דער זיך אין דער דעטצטען צייט מיט זיינען קאַלליגען אובערגאַרסען האָט, איזט דער יודענהעטצע מידע געוואָרדען אונד ווירד זיך וואַהרשיינליך פאַן דיענער פאַראַמעריקאַנישען רייסבאַהן גאַנץ צוריק־צוהען.

* טאַרנאַנג אייגענט.) אין רומבאַנד (אַמערוקא) איזט 14 בעפעמבער דיא סינאַגאָגע דורך אייגען ווייבעלווינד צערשטאָרט וואָרדען.

* (אייגענטהום נאַטטעסהויז.) דיא אידעאַלישע קולטוסגעמיינדע אין טראַפּיאַ בעשראַסס דען בייא אייגער נייען סינאַגאָגע אונד בעשטיממטע פיר דענזערבען דען בעטראַג פאַן פינפציגטיוזענד גולדען. דער בייא אַלט אים הערבסט 1888 בעגונגענע זיין.

* (דיא באַרעראַ.) דער צישטאַנד דער בעסערונג האַלט אַן. פאַן פאַרגעסטערן בין גענטערן מישטאַנד זינד אין בודאַפּעסט 6 פערזאָנען אין דער באַלעראַ ערקראַנקט אונד 6 געשטאָרבען; 5 פאַן דען פּרעמער אונד 1 פאַן דען צייא ערקראַנקטען. אינסגעזאַממט זינד זיט 12-טען סעפּטעמבער אין דער אונגאַרישען הויפּטשטאַדט 1076 פערזאָנען אין דער באַלעראַ ערקראַנקט אונד 443 געשטאָרבען. (דערצו נייעסטענס) — אים דער פּאַייינען ווירד אים מאַקאַ דאַס אייפגעטהאָן דער באַלעראַ געמעלדעט. — אין סענדען זינד פאַן פאַרגעסטערן בין געסטערן 4 פערזאָנען אין דער באַלעראַ ערקראַנקט אונד 2 געשטאָרבען. אין דען 24 שטונדען פאַן פאַרגעסטערן בין געסטערן מישטאַנד איזט אין סענגערן קיינע ערקראַנקונג אין באַלעראַ פאַרגעקאַממען. פאַן דען פריהער ערקראַנקטען איזט אייגע אינצוגע פערזאָן געשטאָרבען. דייט דעם אויפטרעטען דער פראַנכהייט אין סענגערן וואָרדאַס דער ערסטע מאַל. אין וועלכעם קיינע ערקראַנקונג פאַרקאַם.

* (אייגענוואַהנונגען געוואָרדענער שענדאַרם.) האַס דיעזע וואָכע צוויי האַפּטלינגע אונד דאַנן זיך ווערבסט אים לעבען געבראַכט. דאַרבער וויר אים קובין פאַהנגעגעס מישעטהיילט: אין דער געטינדע באַוואַגישטין לייס דער שענדאַרמעריע. אַסטענפּרעדער פאַנגען באַלאַגה צוויי אינדיווידוען דורך פיר שענדאַרטען אין דיא מאַסערנע עשקאַרטירען. אַרם דיא בייטען אונטערזוכנג דען אַסטענפּרעדער בעשטאַטען, בעפאַהל דיעזער דען שענדאַרמען וא נעדראַרטיעטען. דיא שענדאַרמען ווייגערטען זיך אנפאַנגס. דיעזען בעפאַהל צו פאָלגען, מיסטען אבער שליעסליך נאַכגעבען, דא באַלאַגה אַהנען דראָהטע, דאַסס ער זיא דיעזען אונגעהאָרזאַמס נעדרעטיעסען ווערדע. אַרם נון דיא ביידען פּאַסטאַר טאַדע צו באַדען אַנקאַמען, בעפאַהל באַלאַגה, דיא לייכען דעזעבען ווייגערטיפּען. אונד שאַסס זיך הייגייס וועלבסט אייגע קוגעל דורך דען קאָפּף. דיעזער פאַלל ווירד אויף וואָהנונגען צוריקגעפיהרט. דא באַלאַגה אַלס אין ווערה אייפיגער בראַוויער שענדאַרם בעקאַנגט וואָר.

Gegen die Cholera ist das beste Mittel das Krondorfer Sauerwasser, welches die Ärzte besonders empfehlen.

צום יובילאַאום דעם פּרעסבּריומאַס.

פאַס אייגאַבען זאָהנע אייגעס שליכטען שטעקס אין שטהוויסענבורג. דאַס זיך אַהנען שומאַר צום קאַרדינאַל־פּרעסבישאָף עס. פאַרגעשוואָגען. צום קוכבלכען אבערהויפּט אונגאַרנס, דעם הייטע ניכט נור דאַס געוואַמטע אונגאַרישע פאָלק, וואָנדערן איך דעסען עלליבטער מאַנגל אים וואָהרען דענע דעס וואַרטעס הולדיגס.

מאַרגען בעגיבט זיך קאַזעראַ־קאַגנ־פּראַגנ יאַזעף נאַך גראַן, אים אין אַל־

פאָלליעטאָן.

סיטאַן אונד קרעמער.

היסטאָרישער ראָמאַן אים דער נעשיכטע דער טירקייא.

(25-טע פאָרטזעטצונג.)

דער קוילאַ־אַגא עסעסרגעל זיך, אכמער פּרעסטע אַ פאַר זיך הין:

„גוט נאָך איינע סעקונדע, נאָך איינע מינוטע, זאָ לאַנגע איין רעטצטער קוסס וואָהל, אונד נאָך איינע שטונדע, איינע נאַכט, אונד נאָך איינען טייגס, דאַן ווירד נאָך אימער צייט זיין, איך דאַס קאַרטע אייזינע שלאַכטפעלד הייסצוצוגעהען.“

דאַמיט איילטע ער אין דען הארעס.

ער פאָנד דיא סולטאַנין מיט ווייזעס האַאר, אין צעזיכטענס נייעס טרייגענוואַנד, אַרגע שטיקע, אַרגע שטיקעקייטען; פאַר איהרעס טייטע אין קליינעס נלאַז מיט דו בוכטיגער בלייער פּלייסנקיס. וכעליך איזט עס נעסט. אים זיא הער לייגען איהרע שקלאַוויגען ווייגענד אַס פיס; באַרען אונד שראַנגען זיך מיט דען פּייסטען דען שנעפּ־ווייסען בייזע.

דער פאַרטשאַה שרייט הין צו איהר אונד שלאָס זיא צאַרטליך אין זייגע אַרמע.

„וואַסהאַלב ווילסט דיא פאַר מיר שטערבען, בלומע אַלטער בלוטען?“

דיא סולטאַנין אַסטעל שלוג דיא האַנדע פאַר איהר אנגעזיכט.

„מאַן דיא ראַזע בריהען צור ווינטערצייט? פאַלען איהרע בלאַטטער נכט צור ערדע, ווענן דיא הערבסטלוגע ווינדעסאַטיר בעריהרט?“

„דער ווינטער איזט אבער אייך זאָ ווייט, דער דיך עגטבראַטטערט.“

„אך אכמאַר, ווענן יעמאַנדעס ווטערן פאַס הימעל פאַלט, ווירד ער וואָהל נעפראַגט: וואָרום דיא ווענ־וואָרום דיא שאַן? נעפיעל דיר דאַס לעבען? — מיין ווטערן לייכטע אויף דיינען אנגעזיכט אונד ווענן דיא עס פאַן מיר אבווענדעסט, זאָ מאַג אך אימטערהין ווטערבען.“

„אונד ווער זאָגט דיר, דאַס איך מיך פאַן דיר אבווענדען וואָלטע?“

„אָ, אכמאַר, דער ווינד ווטרכט נכט: איך בין קאַרט, אונד ווייס פיהלט עס דאָך. דיא ווענדטטע דיין הערץ ווייס ווענ פאַן מיר, אַלס דיא מיר נאָך נאַהע נעוועזען. מיין הערץ איזט אייך אין דער פערנע מיט דיר; אויך דאַרט בין איך דיר נאַהע; דיא ביזט אבער ווייט ווטרכטטע פאַן מיר, אייך ווענן דיא נעבען מיר וטעצטע. דאַס איזט נכט אכמאַר, דער מיט מיר שפּרעכט. דאַס איזט בלאָס אכמאַרס קאָרפּער. דיינע עעלע ווילט פערן פאַן דאַן הער, אייך בלוטיגען שלאַכטפעלדערן, אינטטטען קאַלטער וואַסטן. ער מיינט, דאַסס דיעזע אַרמען, דיעזע וואַסטן, דעזע קאַנאַנען איהן פיעל מעהר ליעבען, אַלס דיא אירע פערנעסענע. פעלאַסענע אַלדטאַגס.“

דאַס נעבריהל נאַנצער קאַנאַנענווייהן ערטאָנטע פאַר דעם סעראַיל.

„וואָרום דיא, וויא דיא צו דיר שפּרעכען? איהרע וואָרטע זינד שטאַרקער, אַלס דיינענען אַלדטאַגס; נעהמ אַלטע איהרעס יוסף, נעהמ, וואָהן דיא דיר דען וועג ווייזען, אַלדטאַגס קאַסטע ניכט מיט איהנען, וואָס איזט מיין פלעהען? איין שוואַנגער, קראַפטלאָזער שאַלל, נעהמ! אייך דאַרט יערדע איך מיט דיר זיין. אונד ווענן דיא לאַנגען פּפערדעשוויטע דיינער ווענדטען מאַהנען דיך ווטרייך אומהיללען, זאָ דענקע, דאַסס דיא אַלדטאַגס פראַטטערנ־דעס דאַאַר מאַר דיר ווערטטס. דיא, אום מיט איהרער ווענלע דיך בעגלייטטען צו קאָנגען, דיזעלבע פאַן איהרעס קאַר־פער בעפיעלט.“

„אָ, שפּרייך ניכט זאָ,“ שאַמטעלטע דער סולטאַן, אינדעס ער דיא צאַרטע אַלדטאַגס־פּפּעס אין דיינער בריוסט דריקקטע. —

נון מאַכטען דיא קאַנאַנען דאַנגערן דרייטען אַס באַסאַרוס, מאַכטע דער שטיס מיט פראַפּפּעטענגעטטעס, מער דיא קוינגעקלאַזונג פערקינדען, מאַכטע דאַס הערלאַנגער אייך דען עגגען פאַן שקוטאַרי וואָרען.

סולטאַן אכמאַר וואַר פיעל צו גלוקקליך אַן אַרדשליס דייטען, אַלס דאַס ער דאַראַן דענקען קאָנגטע, דיא מאַהנע דעס פראַפּפּטען יעפּעפּ צו פרייטען אונד בלוטדרייסטען מענגען אויף דאַס אונגעבטטליכע שאַכפּפּערד צו פיהרען.

דיא שאַאר דער אַדאַליסקען גרייס נאַך מאַמבוזין אונד מוטטראַפּפּל אונד ששמטטע דיסטע צוגבעריטע נע־לאַנגע אים דאַס זעלטע פּרעסטענמאַאר הער אַן, וואַהרענד דרוטטען אין שאַאַבטלס נאַסטען קאָנאַנען אובער דאַס פּפּלאַטטער ראַסטערדען אונד דאַס פאָלק אים קריעג שריע.

(פאָרטזעטצונג פאָלגט.)

האט דער הערר קולטוסמיניסטער די שטאטוטען דיעזער נייעסטען רעליגיאָן בעשטאטיגט. אלס זיך היעראיבער אין איינעם אָפפענטליכען לאָקאל מעהרערע פאַרשריטליכע יודען ערבוטטערט אייזערטען, זאגטע איין בעקאננטער וויטצקאָפף: וואס וואללען זיא, מיינע העררען! סטערני ביטעט דעם הערר־נאָטש ווענינסטענס איינען אויסגלייך אויף 25 פערצענט אן, וויר אבער האלטען דאך גאר ניכטס, אונד דענקען אייך אז איינען אויסגלייך ניכט." דאסזעלבע, מיינע העררען, קאנן איך אייך פאָן מיינעם קליענטען זאגען. איין גראָסער טהייל דער געגענווארטיגען געזעללשאפט ווייס אונד האלט איבערהויפט ניכטס פאָן רעליגיאָן, מיין קליענט גלייבט ווענינסטענס אן גאָטט אונד בעפאסט זיך — וואס נור זעהר ווענינע טהון — מיט רעליגיאָנס־אנגעלעגענהייטען. ווערדען זיא איהן דאפיר פערורטהיילען וואללען?"

שטאאטסאנוואלט באקאש בעפאסטע זיך איינגעהענד מיט דער רעדע דעם פערטהיידיגערס, דיא ער צו ווידערלעגען זוכטע. איינעם נור האט ער איבערהאָרט, דיא אנגעלעגענהייט דער „12 ראַפּיראט". דיא געשוואָרענען האבען איבריגענס דען אנגעקלאגטען איינשטיממיג פריי געשפּראָכען אונד דיא שטאאטסאנוואלטשאפט צור בעצאהלונג דער פּראָצעסקאָסטען פאָן 146 גולדען פערורטהיילט.

פיר דיא אונגארישען ברידער אין ירושלים

זינד אונס איינגעשיקט וואָרדען פאָן:

הערדן אדאלף וויינבערגער אין אונגוואר 15 פל.
" אדאלף טרוטצער אין נאדי קאלנא 2 "
איינעם אינגענאננט זיין וואללענדען ראבבינער 2 "
צוזאממען 19 "

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (ז. מאיעסטאט דער קאָניג) איזט פאַרגעסטערן אין דער אונגארישען הויפּטשטאדט איינגעטראָפפען, אונד נון ווערדען אייך דיא אָסטערייכישען דעלעגירטען צו דען אם 4. נאָוועמבער בעגיננענדען דעלעגאציאָנס־פערהאנדלונגען נאך בודאפעסט קאָממען. גלייך נאך זיינער אנקונפט ערקונדיגטע זיך דער קאָניג ביים אָבערבירגערמייסטער ראטה איבער דען שטאנד דער כאלערא, וואָראויף דער מאָנארך דיא אנטוואָרט ערהיעלט, דאס דיא קראנקהייט גליקליכערווייזע שאָן אים אבנעהמען בעגריפפען זייא.

* (סאבבאטה־הייליגונג.) אין דער אמעריקאנישען שטאדט וואאדוויל וואר ביזהער אם זאמסטאג מארקט־טאג. אונד דיא יידישען קייפלייטע היעלטען איהרע געשעפטע אם שבת געאָפפנעט. נון בעקאם דיא איזר. געמיינדע דיעזער שטאדט איינלאנגסט איינען נייען ראבבינער אין דער פערזאָן דעם עהרווירדיגען הערן הענרי קאהען אויס לאנדאָן, דעם עס דורך ווארמע בערעדזאמקייט געלונגען איזט, זיינע געמיינדע־אנגעהאָריגען צו בעוועגען, אם שבת איהרע לאדען צו שפערען. אונד וואס וואר דיא פאָלגע דאפאָן? דער שטאדטראטה פאָן וואָאדוויל זאה זיך גענאָטהיגט, דען מארקט־טאג פאָן זאמסטאג אויף פרייטאג צו פערלעגען.

* (דיא רייזע דעס צארען.) דער געמיטהסקראנקע רוססישע קאיזער עמפפינדעט טיעפע רייע דאריבער, דאס ער איינען זיינער טרייעסטען דיענער, זיינען אדיוטאנטען גראפען רייטערן, ערשאָססען האט. ביים לייבענבעגאנגניססע דעם אונגליקליכען אדיוטאנטען מוסטע דער גראָספירסט וולאדימיר אויף בעפעהל דעם צארען דען זארג טראגען. — אים פעטערסבורג ווירד בעריכטעט, דאס דער רוססישע קאיזער פאר איניגען וואכען, עבענפאללס אין איינעם אנפאללע פאָן גייסטעספערווירונג, איינען זיינער קאמערדיענער ערוווירגט האבע.

* (פעסטער איזראעליטישע רעליגיאָנסגעמיינדע.) אם 31. ד. פינדעט דיא וואהל דעם פארשטאנדעס דער פעסטער איזראעליטישען רעליגיאָנסגעמיינדע שטאטט. נאך אינזערען, פאָן פערלאסליכער זייטע איינגעהאָלטען ערקונדיגונגען האט געסטערן נאכמיטטאגס אונטער פארזיטץ מאקס ברילל'ס איינע זיטצונג דעם פארגעסטערן ענטוואָרפענען קאנדידאציאָנס־אויסשוססעס שטאטטגעפונדען, אין וועלכער איינשטיממיג קאנדידירט ווארדען: צום פראזידענטען מאריץ וואהרמאנן, צום קולטוספארשטאנד סאמועל דייטש, צום וואָהלטהאטיגקייטספארשטאנד לודוויג אדלער, צום שולפארשטאנד מארטין שווייגער, צום קאססענפארשטאנד אלאיז שטראססער אונד צום אָקאָנאָמיעפארשטאנד ארמין נאגעל.

* (יודענאויסוואנדערונגען נאך אמעריקא.) אים לעטצטען פיערטעליאהרע זינד אינסגעזאממט 12,747 יודען נאך אמעריקא איינגעוואנדערט, פאָן וועלכען דער גראָסטע טהייל (10,202) אין נעוויאָרק פערבליעבען זינד, וואהרענד דיא איבריגען אין קאנאדא זיך ניעדערליעססען.

* (יודענאויסטרייבונג אין רוססלאנד.) אים קאמענעץ־פאָדאלסק (רוססיש־פאָלען) ווערדען דיא יודען אויסגעטריעבען. דיעזע אנאָרדנונג ריפט זאגאר ביי דער כריסטליכען בעפאָלקערונג גראָססע ערעגונג הערפאָר. ביז יעטצט ווארדען זיעבציג יידישע פאמיליען צור אויסוואנדערונג געצוואונגען אונד אללע צום ווידעררופע דעס שטרענגען בעפעהלעס געמאכטען שריטטע זינד ביז יעטצט ערפאָלגלאָז געבליעבען.

* (גענינר.) וויזשרעם דער בערלינער האָפפרעדיגער שטאָקקער אין זיינען לעטצטען פראָצעססען דעמאסקירט ווארדע, טראגט ער דאס קאינסצייכען דער ליגע אן דער שטירנע אונד איבעראלל, וויא ער איינע „כריסטליך סאציאלע" רעדע האלטען וויללע, ווייזט מאן איהם דיא טהירע. זעלבסט זיינע עהעמאליגען אנהאנגער ווענדען זיך פאָן איהם אב, אונד וואללען איהן ניכט האָרען. ניילליך וואללטע ער אין דער ניקאלאיקירכע צו גרייפענהאגען (הינטער־פאָממערן) איינען פאָרטראג האלטען, אבער דער געמיינדעקירכענראטה האט מיט גראָסער מאיאָריטאט בעשלאססען, דיא קירכע צו דיעזעם צוועקע ניכט הערצוגעבען — פאר גאר ניכט לאנגער צייט וואר הינטערפאָממערן דער הויפּטווירקונגסקרייז שטאָקקערס.

* (פירסט ביזמארק אלס ערבע.) אין מעקסיקא איזט דיעזער טאגע איין פאר לאנגען יאהרען נאך אמעריקא איינגעוואנדערטער דייטשער, נאמענס פיליפפ מיטטע, געשטארבען. מיטטע לעבטע זעהר שפארזאם, פאסט ביי טראָקקענעם בראָדע, אונד ער גאלט אלס „ארמער שלוקקער." נאך זיינעם טאָדע פאנד מאן נון איין טעסטאמענט פאָר, לויט וועלכעם מיטטע זיין באארפערמאָגען פאָן דריי מיליאָנען דאללארס דעם דייטשען רייכסקאנצלער פירסטען ביזמארק הינטערליעס.

* (דער ענגלישע שטאאטסמאנן לארד טשארטשילל) איזט עבען פאָן זיינער רונדרייזע דורך איראָפּא נאך ענגלאנד צוריקגעקעהרט. פארגעסטערן היעלט ער אין בראדפארד איינע רעדע, אין וועלכער ער זיך איבער דיא אויסווארטיגע פאָליטיק אויסערטע אונד אונטער אנדערעם זאגטע: „ענגלאנד דארף זיך ניכט איבעראיילט פיר איין בעשטיממטעס פראָגראמם ענטשליעסען. דיא פרייע רעגנס פאָליטיק איזט זאָוואָהל דער אינגערען וואהלפאהרט ענגלאנדס, אלס אויך דעססען

געשיכטע דער נייערען צייט.

(39־טע פארטזעטצונג.)

נאפאלעאָן זעלבסט וואר ביי דרעזדען פאסט גלייכצייטיג מיט דער באהמישען ארמעע איינגעטראָפפען. אם 26. אויגוסט, אן דעמזעלבען טאגע, וואָ בליכער אן דער קאטצבאך געגען מאקדאנאלד פאכט, קאם עס ביי דרעזדען צום קאמפפע, וועלכער אם 27. אויגוסט פאָרטדויערטע, יעדאָך צום נאכטהייל דער פערבינדעטען אויספיעל. איבער 12,000 אָסטרייכער ווארדען געפאנגען גענאָממען אונד דיא הויפּטארמעע מוסטע דען ריקקצוג נאך באָהמען אנטרעטען. אויך מאראָה פיעל ביי דרעזדען גלייך אין דער ערסטען שלאכט, וואָ ער נעגען זיין איינענעס פאָטערלאנד קאמפפטע.

אום דיא לאגע דער באהמישען ארמעע צו ערשווערען, ריקקטע נאך פאָן איינער אנדערען זייטע דער פראנצאָזישע גענעראל וואנדאם מיט איינעם שטארקען העערע אן; ער שטיעס אויף דיא רוססישען גארדען אונטער אָסטערמאנן, וועלכע, אנגעפייערט דורך דיא פערזאָנליכע, מיטהאללע טהיילנאהמע דעם קאָניגס פאָן פרייססען, געגען 30,000 פראנצאָזען דען העלדענמיטהיגסטען ווידערשטאנד לייסטעטען, ביז אין דער שלאכט ביי קולם דער פראנצאָזישע פעלדהער, מיט הילפע דעם פרייססישען גענעראלס קלייסט, וועלכער צור רעכטען צייט איבער דיא נאללענדארפער האָהען הערנאנגעקומען, אומצינגעלט, בעזיעגט אונד מיט 12,000 מאנן געפאנגען ווארד.

דיא פערבינדעטען הערשער ערפוהרען פאסט גלייכצייטיג מיט דיעזעם פרייען ערייגניסס דיא פראָהע קונדע פאָן דעם זיעג ביי גראָסס־בעערען אונד אן דער קאטצבאך אונד פייערטען אם 3. סעפטעמבער אין טעפליטץ איין דאנקפעסט פיר דיא ערונגענען זיעגע.

נאפאלעאָן אבער גאב זיינע פלאנע ניכט אויף: נאך איינמאל וואללטע ער איינען פערזוך מאכען, דיא וויכטיגע הויפּטשטאדט פרייססענס אין זיינע מאכט צו בעקאָממען, אונד זאנדטע דען מארשאלל ניי מיט 80,000 מאנן געגען דיעזעלבע אויס. ביי דענעוויטץ טראף דיעזער אויף דען גענעראל בילאָוו, וועלכער איהם דען פערצווייפעלטסטען, אבער גליקליכסטען ווידערשטאנד לייסטעטע, ביז אם אבענד נאך שוועדישע אונד רוססישע הילפע קאם, אונד נון דיא פראנצאָזען אין דיא פלוכט שלוגען.

קייזער נאפאלעאָן מאכטע פערגעבליכע פערזוכע, באלד דורך איינען איינפאלל אין שלעזיען, באלד נאך באהמען היין איינע גינסטיגע שטעללונג צו געווינגען: איבעראלל וואורדע ער פאָן בליכער אונד זיינען גענעראלען, וויא פאָן דען אָסטרייכישען אונד רוססישען פעלדהערען מיט נאכדרוקק צוריקגעוויעזען. זיינע לאגע ווארדע נאך בעדענקליכער, אלס בליכער זיך דעם נאָרדהעערע נאהערטע, איבער דיא עלבע זעטצטע אונד יאָרק דעם גענעראל בערטראנד ביי ווארטענבורג, וואָ זיך דיא שלעזישע לאנדוועהר בעזאָנדערס אויסצייכנעטע, איינע עמפפינדליכע ניעדערלאגע ביבראכטע (יאָרק דער נאמע נאך יאָרק פאָן ווארטענבורג). דיא פערייניגונג בליכערס מיט דער נאָרדארמעע פאנד אין פאָלגע דיעזעס זיעגעס וויקליך שטאטט אונד נאפאלעאָן מוסטע נון בעזאָרגען, פאָן פראנקרייך אבגעשניטטען צו ווערדען. אום זאָ מעהר, אלס אויך שאָן איינצעלנע דער קליינערען דייטשען שטאאטען פאָן איהם אבפיעלען אונד זיך מיט דען פערבינדעטען פעראייניגטען, בעזאָנדערס באיערן דורך דען פערטראג פאָן ריעד. דיא פראנצאָזען ריקקטען נון נאך דיבען, אום בליכער צו איבערפאללען; דיעזער אבער וואר וויעט היין נאך דער סאאלע געצאָגען, וויל דאס באהמישע העער זיך ביי לייפּציג זאממעלן וואללטע. נון בעשלאסס אויך דער קאיזער דער פראנצאָזען, זיך נאך לייפּציג צו בעגעבען, וואָ זיך אין דען טאגען נאך דעם 12 אָקטאָבער דיא פיינדליכע העערע צור גראָססען ענטשיידונג צוזאממענצאָגען: דיא אָסטערייכער אונטער דעם פירסטען פאָן שווארצענבערג אלס אָבערבעפעהלסהאבער, דיא פרייססען אונטער בליכער, דיא רוססען אונטער באַרקלעי דע טאָללי, וויטגענשטיין א. א., דיא שוועדען אונטער בערנאדאָטטע, צוזאממען אן 300,000 מאנן. דיא פראנצאָזישע ארמעע צאהלטע נאך אימער אן 200,000, אונד זיא האטטע געגען איהרע פיינדע דען פארצוג, אונטער איינעם איינציגען, אללגעוואלטיגען אונד רוהמרייכען בעפעהלסהאבער צו שטעהען. נאפאלעאָן אונטערליעס קיינעס זיינער געוואָהנטען מיטטעל, דען עהרגייץ זיינער זאָלדאטען פאָר דער שלאכט ביז אויפס האָכסטע אנצופאכען; דענן ער וואוסטע, דאס זיך היער זיין געשיקק ענטשיידען מיססטע.

(פארטזעטצונג פאָלגט.)